

fet neteja. Camuflat entre la boira de Bell-lloc d'Urgell, Barberà amplia el seu negoci de serigrafia sense esperar que arribin les indemnitzacions.

— Abans ens dèiem, entre nosaltres, els catalans lliures, perquè érem els únics que no estàvem fitxats. Encara penso el mateix. La llibertat no es repara, es pren.

De moment, la reparació exigida pels tres absolts és de 7.000 pessetes per cada dia de feina perdut a la cangri: 43 milions. 16 milions més pels perjudicis morals i 9 per a les minuts de la defensa. En total, 68 milions. Una quantitat minúscula que l'estat intentarà no pagar. O rebaixar. I Massagué s'empenya.

— L'enemic no dóna facilitats. Això ho entenem tots. Ara, per més enemics que siguem, s'han de mantenir les formes. I ells no ho han fet mai. Al final, t'acaben enviant la policia.

Oriol Malló

Assemblea d'intel·lectuals celebrada durant el consell de Burgos. La repressió contra el nacionalisme i l'antifranquisme fou molt dura durant els 70.

La transició secreta

Entre 1969 i 1978, grups propers al FNC van establir les bases d'una organització armada independentista, escapçada durant la transició.

El migdia del 12 de novembre de 1977, Àlvar Valls celebrava, al pis de Barcelona, la llibertat concedida, tot just quaranta-vuit hores abans, per l'Audiència Nacional, en aplicació de la Llei d'Amnistia del 15 d'octubre. Abans d'entaular-se per dinar, un periodista del *Catalunya Exprés* el telefonava per comunicar-li que el Ministeri de l'Interior havia recorregut contra l'aplicació de l'amnistia per a aquell grup, sense nom, independentista i socialista. Tornava a ser un fugitiu. Cap momentani, o cap de turc, per a un grup —format en colles, mai en escamots— independentista, sense nom ni traces públiques que seria perseguit, tant per castigar la mort d'un prohoms del tèxtil català com per evitar la florida d'algun perill extrem: Una ETA catalana, potent i entrenada, que posés en qüestió els delicats equilibris que s'havien de traçar durant la transició. En aquell moment, als Països Catalans tot semblava possible, incloent-hi la lluita armada.

Quedava en suspens la sentència de l'Audiència Nacional del 10 de novembre, segons la qual es considerava aquell grup format per quatre militants, Carles Sastre, Josep Lluís Pérez, Montserrat Tarragó i el

'El Caso' del 16 de juliol de 1977.

mateix Àlvar, com una organització armada que, "seguint projectes d'un tal Jaume", llavors sense identificar, tenia "la finalitat d'aconseguir la independència dels Països Catalans mitjançant la lluita tant política como militar per a revitalizar la

idea", sota uns criteris que els magistrats consideraven "semblants a ETA", sempre enquadrats dintre l'òrbita dels "ideals polítics catalanistes". La suspensió d'aquesta sentència, n'invalidava l'efectivitat. No calia ni rumiar-s'ho. Aquella tarda, els quatre estudiants universitaris Carles Sastre, Montserrat Tarragó, Josep Lluís Pérez i Àlvar Valls es refugiaven al Montseny. Després d'aquest sojorn, decidien separar-se i retrobar-se, si hi havia sort, a París, a la casa sempre oberta de Manuel Viusà, pintor i gravador, militant històric de Front, que exerceix d'ambaixada permanent dels catalans de l'interior.

En dies posteriors, les notícies assenyaven un punt de no retorn. El Tribunal Suprem establia la diferència ontològica entre "mòbils" autonòmics —amnistiables— i mòbils independentistes —no amnistiables— i provocava, de retruc, la primera obscenitat jurídica del sumari Bultó: Els activistes d'ETA ja amnistiats, entre ells els que havien "ajusticiat" l'empresari Ybarra al juny de 1977, no actuaven per reivindicar "las autonomías regionales dentro de la unidad nacional", però la doctrina del Suprem només es va aplicar a tots els inculpats del Cas Bultó. Massa-

Membres de l'Assemblea de Catalunya. El FNC va participar durant els anys 70 en totes les iniciatives unitàries del catalanisme.

gué, Jabardo i Barberà en són l'exemple actual. Han estat absolts, no amnistiats. El retorn normalitzat al país quedava descartat perquè, de rebot, la *joven democracia española* convertiria Carles Sastre, Montserrat Tarragó i Josep Lluís Pérez en un escamot d'assassins diabòlics especialitzats a degollar burgesos. Tenien la mala sort de ser els únics independentistes coneguts, vinculats a la mort de Bultó i a una organització armada independentista de la qual no es coneixia ni el nom. Aquelles dates primerenques de 1978, l'ex-governador civil de Barcelona i ministre de l'Interior, Rodolfo Martín Villa, decidia posar fi a la CNT i a aquella cosa-sense-nom. El "clima" hi ajudava.

El matí del del 25 de gener de 1978, un número indeterminat de persones van assaltar el pis del Passeig de Gràcia on vivia el matrimoni Viola, van col·locar una bomba al pit de Joaquim Viola, l'ex-alcaldede de Barcelona –mutilat de guerra i franquista convençut–, per exigir-ne un rescat milionari, però, havent marxat, l'aparell va esclatar accionat accidentalment per la seva dona. Tots dos morien a l'acte.

"Responsables, volem responsales", cridaven les forces vives. La febre col·lectiva de línxament moral, encapçalada per Foment de Treball Nacional, havia començat el diumenge 15 de gener quan, al final d'una manifestació anarquista, grups de manifestants –infiltrats per la policia– van incendiar, amb còctels Molotov, la sala de festes Scala i provocaren quatre morts i la consegüent criminalització, declivi i defunció de la CNT. Martín Villa, des de la seu del Govern Civil, va oferir

uns assassins per a Viola en tan sols dos dies. Tarragó, Sastre, Pérez i un quart component, n'eren culpables. "Los indicios son elocuentes", i tot recordava Bultó. Àlvar Valls s'estalviava l'acusació perquè la policia va saber que els porters del matrimoni Viola no haurien denunciat mai l'Àlvar, fill dels porters, i amics, de la finca del costat. Els desmentiments epistolars posteriors, i el fet que tots quatre es trobessin "retirats" a un pis franc, esperant un pas de frontera, no van impedir que l'opinió pública consolidés una imatge altament sospitosa.

En aquest atzucac mediàtic, una organització clandestina, ben compartimentada, amb grups d'alliberats vivint en pisos francs sota identitats falses, connectats per una xarxa de radioaficionats, amb accés a un subministrament regular d'armes a través dels catalans de l'exili i de la qual, en definitiva, només se sabien quatre militants cremats, era en plena temporada de negociacions sobre l'Estatut d'Autonomia un malson per als responsables de la Policia, que imaginaven relacions tan perilloses com les del PNV amb certs sectors d'ETA, prou fluides en aquells primers anys de transició.

Època (Exèrcit Popular Català), aquest nom-homenatge inventat, el març de 1979, per Jaume Martínez Vendrell durant la seva detenció –fruit d'una confidència casual– representa, malgrat ell mateix, la fallida d'un projecte que requeria la cobertura de sectors socials amplis del nacionalisme i la fidelitat d'uns sectors joves que no volien esperar. El nom de Batista i Roca, un intel·lectual de pres-

tigi dins el nacionalisme català del segle XX, és, en certa manera, l'última jugada del capità republicà de Nosaltres Sols. La policia propaga la imatge, macabra i turbulenta, d'un vell terrorista que permet desviar els ulls policíacs d'altres col·laboradors que havien donat suport a l'Organització la Casa. La unanimitat del catalanisme al voltant de la figura d'aquest patriarca oxfordià, de Martínez Vendrell o de Manuel Viusà tanca el cicle vital d'una generació de lluitadors que havia traspassat tot un llegat de coneixements tècnics, humans i culturals a una limitada franja de militants dels anys setanta –i n'hi havia moltes– que són encara un àmbit històric desconegut per les forces de seguretat.

L'absolució de Jaume Martínez Vendrell i Lluís Montserrat, el juny de 1980, dels delictes de pertinença a banda armada i d'implicació en l'assassinat de José María Bultó es va produir per la incipient pressió de Jordi Pujol i altres líders polítics catalans, inclòs el PSC, però es va produir al marge, i en contra, dels dos grups de pressió que se sentencien a Madrid. Els ministeris d'Interior i Justícia i Manuel Bultó Font, el fill del difunt president de la Cross, que durant anys ha mantingut una decisiva acusació particular en els dos principals judicis del sumari, contra Barberà i Massagué, el gener de 1982, i contra Carles Sastre i Montserrat Tarragó, l'octubre de 1985.

No es pot menystenir l'efecte d'aquesta "pressió moral" sobre uns tribunals predisposats a escoltar, molt atentament, les víctimes del terrorisme i, encara menys, les pressions directes sobre l'ex-conseller de Justícia, Agustí Bassols, quan negociava, la primavera de 1984, l'imminent trasllat dels tres independentistes. En una reunió amb familiars dels empresonats, el conseller –militant d'UDC– es va lamentar del *pressing* "de l'altre cantó", en referència directa al fill de Bultó. Al final de tot, l'abril de 1981, el Tribunal Suprem va condemnar Martínez a dotze anys de presó, sentència que va provocar-ne l'exili immediat i una sensació d'estafa moral.

Carles Sastre és l'últim condemnat pel cas Bultó que continua empresonat per la seva suposada participació en l'assassinat de Bultó. Segons la sentència inculpatòria, l'assalt al pis de Bultó, el realitza en companyia de Barberà i Massagué, una cooperació desmentida per la darrera sentència del sumari Bultó. Caldrà esperar, en benefici dels vius, l'enterrament definitiu de tots els espectres recurrents de la transició.

O. M.